

πισθεν μὴ καταλιποῦσα παρὰ ἔχνη ἀλκας, ἀπολείας, καὶ φθορᾶς.

Τοιοῦτο ἔλαθε τέλος ἡ μακρὰ καὶ χιματηρὰ ἐπανάστασις, ἣν κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπεκίνησεν ἡ Β. Ζαντινὴ Αὐλὴ, πρόχειρον νομίσασα καὶ εὐκατόρθωτον τὴν ὁλομελῆ τῆς ἀποκατάστασιν, εἴτε δὲ παρέτεινε καὶ αὐτοδύναμον ἐτήρησεν ἡ πρὸς τὴν Αὐλὴν αὐτὴν ἀφοσίωσις τῆς Κρήτης! Ἡ μνήμη τοῦ ἀγῶνος τούτου ἐπέχει θέσιν περίθλεπτον καὶ εἰς τὸ μαρτυρολογιον τῆς ἐξιστορουμένης νήσου, καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἡμετέρας ἀναγεννήσεως. . . . Ἡγγικεν ἡμέρα κρίσεως. Φῶς κοινὸν διαφωτίζει τὴν ὁμίχλην τοῦ παρελθόντος.

Αἰωνία δὲ ἡ μνήμη τῶν δύο γενναίων πρωταγωνιστῶν, Γεωργίου καὶ Θεοδώρου τῶν Χορτατσῶν! Στέφανος δόξης, πνέων τὴν δάφνην καὶ τὸν λίθον τοῦ ἱεροῦ μας Εὐαγγελισμοῦ ἃς περιστέβῃ τὸ εὐγενὲς μέτωπόν των! Αἱ εὐχαὶ τῆς ἐλευθερωθείσης ἡδὴ γενεᾶς ἃς ἱλαρύνωσιν εἰς τοὺς οὐρανούς τὴν ψυχὴν των! Προδρόμοι γενόμενοι τῶν εἰς τὰς ἡμέρας μας πρωταθλησάντων Ἰψηλάντων καὶ ἀποτυχόντες ἐν Κρήτῃ, ὡς ἀπέτυχον οὗτοι ἐν Μολδοβλαχίᾳ, ἠναγκάσθησαν ἐξίσου νὰ καταλείψωσι τὴν φιλιτάτην τῆς ἐπαγγελίας των γῆν, ὅπως εἰς ἄλλην χώραν ἀσφαλέστερον συναναδέσωσι τὰ σκορπισθέντα νήματα τῆς ὑφῆς των. Ἐφ' ὅλους μῆνας ἡμίγυμνοι καὶ ἀνυπόδητοι καταδιωχθέντες ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν· καθάπερ ἄγρια κτήνη κυνηγηθέντες εἰς ὄρη καὶ σπήλαια διὰ θηρευτικῶν κυνῶν· κρυφθέντες, σήμερον μὲν εἰς δάσος ἀπρόσιτον, ἐπὶ κορμοῦ δένδρου ὑψηλοῦ, αὔριον δὲ εἰς ὑπόγεια μοναστηρίων, ἄλλοτε δὲ εἰς κοιλῶματα ποταμῶν, καὶ τὸν ἄρτον πολλάκις ὀρειλῆσαντες εἰς τὴν γυναικείαν φιλικὴν ἰσχυρίαν, ἐπέτυχον τέλος εὐτυχέστεροι μὲν τῶν δύο ἀδελφῶν Ἰψηλάντων, ἀλλὰ μετὰ βασάνους δυσδιηγήτους νὰ βροθῶσι πανοικεῖ εἰς μικρὸν ἀκάτιον, καὶ διὰ τούτου νὰ δραπετεύσωσιν εἰς Χίον. Ἐντεῦθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταβάντες, ἔτυχον λαμπροτάτης ὑποδοχῆς παρὰ τοῦ Μιχαὴλ καὶ Ἰωάννου τοῦ αὐταδέλφου του. Ἀλλ' αἱ περιποιήσεις καὶ τὰ βασιλικά τῆς Αὐλῆς χαρίσματα ἦσαν ἀνίσχυρα πρὸς διασκεδάσιν τῶν συντονωτάτων εὐχῶν των. Αἰτήσαντες πολλάκις, καὶ μὴ εἰσακουσθέντες, ἐκετεύσαντες δύναντιν τινα στρατιωτικὴν καθ' ἑνεστων, μηδέποτε δὲ τὴν διάπυρον κατορθώσαντες ἐπιθυμίαν, διήγαγον ἀμφότεροι τὸν λοιπὸν βίον ἐξόριστοι καὶ περιπλανώμενοι, στεναίνοντες τὴν δουλείαν τῆς πατρίδος, καὶ τὴν χαυνότητα καταρῶμενοι τοῦ αἰῶνός των.

ΣΠ. ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ROBERTOS EMMET.

(Συνέχ. "121 φυλλάδ. 235, 236 καὶ 237.)

—ooo—

Β'.

Ἐνῷ δὲ ὁ ἀδελφὸς τοῦ νέου Ροβέρτου ἐξήλειφεν ἐν τῇ φυλακῇ τὸ ὑποτιθέμενον πολιτικὸν αὐτοῦ ἔγκλημα, οὗτος δεκαοκταετὴς ὢν ἐστέρφετο διὰ λαμπροτάτων ἐπιτυχιῶν ἐν ταῖς μαθηματικαῖς καὶ φυσικαῖς ἐπιστήμασι. Ἡ ζέσις περὶ τὴν μάθησιν, ἡ ἐπιθυμία τῆς νίκης δὲν ἦσαν τὸ μόνον μέλημα τοῦ ζωηροῦ τούτου νοός. Παρεδέχθη ἐκ νεότητος τὰς δημοκρατικὰς καὶ ἐπαναστατικὰς ἀρχὰς τῶν κυριωτέρων ἀρχηγῶν τῶν ἠνωμένων Ἰρλανδῶν, οἱ δὲ τρικυμιώδεις καιροὶ καθ' οὓς προώρισται νὰ ζήσῃ ἐνίσχυσαν ἔτι μᾶλλον τὴν ἰσχυρὰν καὶ καθαρὰν ψυχὴν του. Ὁ ἔρως τῆς πατρίδος ὑπῆρξε πάντοτε τὸ ἐνθαρμότερον τῶν αἰσθημάτων των. Φαίνεται δὲ ὅτι, κατὰ θεῖαν πρόνοιαν, εἰς τοὺς ὀλιγώτερον ὑπὸ τῆς τύχης εὐνοουμένους τόπους, οἱοὶ τὴν Ἰρλανδίαν καὶ ἡ Πολωνία, ὁ πρὸς αὐτοὺς ἔρως τῶν τέκνων αὐτῶν εἶναι διάπυρος. Βεβαίως καὶ ὁ Ροβέρτος ἔμμετ ἔλεγεν ὅτι ἄλλοτε, ἐλέγετο καὶ περὶ τῆς Πολωνίας·

« Ὅσον πλέον ἡ μήτηρ δυστυχεῖ,

» Τόσον μᾶλλον πρέπει ν' ἀγαπῶσιν αὐτὴν
τὰ τέκνα της. »

Ἀνατραφεὶς ἐν μέσῳ τῶν φρικωδῶν σκηνῶν τοῦ 1798, ἐμίσησε τὸν ἀγγλικὸν ζυγὸν καὶ πρὶν ἢ μάθῃ νὰ συλλογίζεται καὶ τῇ ἀληθείᾳ ποτὲ μίσος δὲν ὑπῆρξε νομιμώτερον.

Τὰ συνταράσσοντα αὐτὸν αἰσθήματα διερρηνεύοντο διὰ στίχων συντεθέντων ἀναμνηστικῶς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, μὴ στερουμένων δὲ λυρικοῦ τινος οἷστρον. Αἱ στροφαὶ αὗται ἐπιγράφονται *Arbour Hill-Arbour Hill*, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος λόφου πλησίον τοῦ Δουβλίνου κειμένου, ἐφ' οὗ ἀπεικαζίζοντο καὶ ἐθάπτοντο οἱ ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καταδικαζόμενοι. « Οὐδεμία στήλη ὑψοῦται ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης, ὅπου ἐθανατώθησαν πολλὰ εὐγενῆ θύματα. » Ἀλλὰ τὸ αἷμα τὸ ρεῦσεν ἐνταῦθα χερμαῖρόν διήκην κράζει ἐκδίκησιν κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ τυράννου, τοῦ μηκτυρίζοντος μὲν τὴν ἀνθρωπίνην θλίψιν, ἐμπαίζοντος δὲ τὰ ρέοντα δάκρυα. . . . Ἰδοτε τὰς ἐρημωμένας ταύτας πεδιάδας, ποτισθείσας ἐκ τοῦ αἵματος τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος τὰς ὑψουμένας φλόγας ἐκ τῶν κχιομένων τούτων χωρίων· ἀκούετε τὰς τρομερὰς ταύτας φωνάς; Ἐνταῦθα ἐκπνέει τις ταλαίπωρος ἐν μέσῳ βρασάνων. . . . Ὡ θεῖα δίκη! ἐλευθέρωσον τὸν τόπον ταῦτον ἐκ τῆς βδελυρᾶς τυραννίας. Ἀνάλαβε τὴν πλάστιγγα καὶ τὸν θρόνον σου· ἀνάλαβε τὸ ξίφος σου, ἀλλ' ἐπίστρεψον ταχέως αὐτὸ εἰς τὴν θήκην του. Ἄς ὑψωθῇ ἡ ἐλευθερία ὑπὸ τῆς εὐσπλαγχνίας παρακλουθημένη! εἴθε ὁ θρίκμυδός της μὴ μολυνθῇ ὑπὸ αἵματος, καὶ ἡ κόνις τῶν τυράννων μὴ ἀναμιχθῇ μὲ τὴν τῶν

» ἡμετέρων μαρτύρων Καὶ σεῖς οἵτινες ἀ-
 » ναπαύεσθε ἐνταῦθα εἴθε καταλείψατε ὄνομα ἱερόν!
 » Ναὶ μὲν ἡ γῆ αὕτη δὲν εὐλογήθη ὑπὸ ἡγιασμένων
 » προσευχῶν· ὁ ἐπίσημος ἥχος τῶν κωδωνῶν δὲν
 » ἀντηχεῖ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν· οὐδὲν μνημεῖον
 » ἀνυψοῦται ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης. Ἐνταῦθα ὁ-
 » μως βέουσι τὰ δάκρυα τῶν πατριωτῶν, ἐνταῦθα
 » ἀκούονται αἱ εὐλογίαι τῶν πτωχῶν, καὶ ἀνυψοῦσι
 » μέχρ' οὐρανοῦ τὴν φάμην τοῦ θανάτου καὶ τῶν
 » ἀρετῶν σας »

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1798, ὁ Ῥοβέρτος
 Ἑμμετ ἐγένετο μέλος τῆς ἱστορικῆς ἐταιρίας τοῦ
 Δουβλίνου. Ἡ γνωστοτάτη αὕτη ἐταιρία ἐθεμελιώθη
 τὸ 1770 πρὸς ἐξάσκησιν τῶν νέων μαθητῶν τοῦ
 Πανεπιστημίου εἰς τὴν τέχνην τοῦ λέγειν· αὕτη
 ὑπῆρξεν ἡ σχολὴ ἐν ἣ ἐμορφώθησαν οἱ μεγαλήτε-
 ροὶ ῥήτορες τῆς Ἰρλανδίας, καὶ τὸ στάδιον καθ' ὃ
 ἀνεδείχθη κατὰ πρῶτον ἡ ἐμπειρία τῶν Κούρραν,
 Γράτταν, Πλούγκετ, Τέμπλ Ἑμμετ, κτλ. Εὐζή-
 τουν ἀντικείμενα θητικά, ἱστορικά καὶ πολιτικά, ὡς
 τὰ ἑξῆς· « Ἡ κατάκτησις ἔθνους βαρβάρου ὑπὸ πα-
 » πολιτισμένου εἶναι δικαιολογητέα ὑπὸ τὴν ἔπο-
 » ψιν τῆς ἡθικῆς;—Ὁ βασιλεὺς Κάρολος Α' δικαίως
 » κατεδικάσθη, ἢ ὁ θάνατος αὐτοῦ πρέπει νὰ θεω-
 » ρηθῇ ὡς ἐγκλημα; » Καὶ ὁ μὲν πρόεδρος ἔθε-
 τε τὸ ζήτημα· ἕκαστος δὲ ὠμίλει καὶ ἀπεκρίνατο
 κατὰ σειράν. Ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ ἐνδιατρίβωσιν
 εἰς ὑποθέσεις ἀναφερομένας εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς
 ἡμέρας. Ἀλλ' ἕνεκα τῆς πυρετώδους ἐξάψεως τῆς
 ἐπικρατοῦσης τότε, καὶ ὁ ἀπώτερος ὑπαινιγμός ὡς
 πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς Ἰρλανδίας συνετάρασεν
 ἀκροατήριον σειόμενον εὐκόλως ὑπὸ τῆς πνοῆς τῶν
 παθῶν τοῦ ῥήτορος. Ἡ πρώτη τοῦ Ῥοβέρτου Ἑμμετ
 ὁμιλία ἔκαμε κρότον. Ἐκ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀνέ-
 δειξεν ὑπερτάτην ῥητορικὴν ἱκανότητα. Ἡ ἐταιρία
 συνήχθη ἵνα παραδεχθῇ αὐτὸν εἰς τοὺς κόλπους
 τῆς, καὶ τὰ ταῦτα ζήτημα ἦτο τοῦτο· « Πλήρης
 ἐλευθερία ἐν τῇ συζητήσει εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν
 ὑπαρξίν καλῆς κυβερνήσεως; » Ὁ πρόεδρος προει-
 δοποίησεν ὅτι πᾶς ὑπαινιγμός ὡς πρὸς τὴν παροῦ-
 σαν πολιτικὴν ἦτο ἀπηγορευμένος. Ὁ Ῥοβέρτος
 Ἑμμετ κατὰ τὸν πρῶτον αὐτοῦ λόγον ἐπιτηδεύει
 ἔμεινεν ἐντὸς τῶν διαγραφέντων ὁρίων· ὑπεστήριξε
 τὸ φιλελεύθερον ζήτημα, ὠμίλησεν εὐφραδῶς περὶ
 τῶν ἀρχαίων δημοκρατιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Ῥώ-
 μης, καὶ ἐτελείωσε διὰ ζωηρᾶς ἀπεικονίσεως τῶν
 δυστυχημάτων ὅσα παράγει κυβερνήσις στερομένη
 τοῦ σωτηρίου ἐλέγχου τοῦ τύπου καὶ τοῦ βήματος.
 Εἰς τῶν σπουδαστῶν, ὀνόματι Λερρουά, ἐδοκίμασε
 νὰ τῷ ἀποκριθῇ, καὶ ἀνῆρσαν ἐν πρὸς ἐν ὅλα αὐ-
 τοῦ τὰ ἐπιχειρήματα. Ἀλλ' ὁ Ῥοβέρτος ἀπήντησεν
 ἀμέσως διὰ λόγου αὐτοσχεδίου, ἐν ᾧ ἀπέδειξε
 σπανιωτάτην ἱκανότητα, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ δόκτω-
 ρος Μακάρτνεϊ παρόντος ἐν τῇ συνεδριάσει. « Ἐάν-
 ποτε, εἶπεν ἐπὶ τέλους, κυβερνήσις τις κακουργοῦσα
 προσβάλλῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς συζητήσεως, ἀπό-
 κείται εἰς τὸν λαὸν ν' ἀποφασίσῃ περὶ τῶν σφαλ-
 μάτων τῶν ἀρχηγῶν του, νὰ ἐξετάσῃ καλῶς τὰ

δεινὰ ὅσα πάσχει ἕνεκα αὐτῶν, τὴν θεραπείαν ἣν
 δύναται νὰ ἐπιφέρῃ, καὶ μετὰ ταῦτα χροῖς ἔχει
 νὰ ἐξάσῃ ἐκ τῆς ἐξετάσεως ταύτης συμπεράσματα
 πρακτικά. »

Τὸ δῶρον τοῦ λόγου ἐφαίνετο ἔμφυτον ἐν τῇ
 οἰκογενείᾳ τῶν Ἑμμετ· ἡ εὐγλωττία τοῦ Ῥοβέρτου
 ἀνεκάλυπτον εἰς τὴν μνήμην ὅλων τῶν παρεστώτων
 τὴν τοῦ πρωτοτόκου αὐτοῦ ἀδελφοῦ Τέμπλ Ἑμμετ.
 Εὐγενῆς καὶ χαρίεις, ἀρμονικὸς καὶ τολμηρὸς, κομ-
 ψὸς ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ του, ἀρμονικῆς τὴν φωνήν,
 σεμνὸς καὶ σοβαρὸς τὸ ἔθος, ἐθελξε τοὺς ἀκροατάς
 του. Εἰς τὸ βῆμα πρὸ πάντων ἀναδείκνυται ὁ ἀνθρω-
 πος ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ χάριτι καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ, καὶ δι-
 καίως οἱ ἀρχαῖοι πρῶται τῶν τεχνῶν ὠνόμαζον τὴν
 ῥητορικὴν. Ἡ εὐγλωττία τοῦ ἦτο ἀληθῶς ἐξαισία, ὡς
 λέγει ὁ Γράτταν, ὁ ὁποῖος μάλιστα δὲν εἶναι ὑπο-
 πτος μεροληψίας ὑπὲρ τοῦ Ῥοβέρτου Ἑμμετ· ἀλλὰ
 καὶ ὁ Κ. Βούρωδς, ἀριστὸς δικαστὴς, συνείθιζε νὰ
 λέγῃ, « ὅτι κατὰ τοῦτο ἦτο ἀνώτερος παντὸς ἄλ-
 » λου καὶ ἐν ἄλλοις τόποις. Ἀνέπτυσεν εὐρύτητα
 » ῥητορικὴν καὶ ἀπαράμιλλον ὕψος λόγου κατὰ τε
 » τὸ πραγματικὸν καὶ τὸν τύπον. » Τοιαύτην δὲ εἶ-
 χεν εὐκολίαν περὶ τὴν συζήτησιν καὶ τῶν μᾶλλον ἀ-
 φηρημένων ὑποθέσεων, τοιαύτην λαμπρότητα φαντα-
 σίας καὶ τοιοῦτο διάπυρον πάθος, ὥστε καὶ οἱ δεινό-
 τεροι τῶν ἐπικριτῶν ὠμολόγησαν τὴν ῥητορικὴν αὐ-
 τοῦ δεινότητα. Ἡ εὐγλωττία τοῦ Ῥοβέρτου Ἑμμετ
 ἦτο ἀκαταμάχητος· εἴλκυε τοὺς ἀκροατάς· αἱ τολ-
 μηραὶ, ἀπρόβλεπτοι καὶ ζωγραφικαὶ εἰκόνες ἐρχό-
 μεναι σωρηδὺν ἐξωογόνου τὰς κρίσεις αὐτοῦ. Καὶ
 ὁμῶς μόνη ἔμεινεν εἰς ἡμᾶς ἡ εὐγλωττος καὶ κατα-
 νυκτικὴ ὑπεράσπισις του.

Εἰ καὶ νέος τὴν ἡλικίαν πολλὰς ὁμῶς ἐδίδεν ἐλ-
 πίδας. Εἶχε δὲ ἀκατανίκητον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς
 συγχρόνου αὐτοῦ γενεᾶς, ἥτις τὸν ἐθεώρει ὡς ἀρχη-
 γόν τας. Ἡ πρόωρος αὐτοῦ εὐφυΐα, τὰ ἰσχυρὰ καὶ
 ἀσπαστὰ πλεονεκτήματα τοῦ χαρακτῆρός του, αἵτινα
 ἀπεκαλύφθησαν ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἐνέ-
 πνεον εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν θαυμασμὸν ἅμα δὲ καὶ
 σέβας. Καὶ ὡς λέγει ὁ Φίλλιπ, « ἦτο νέος δαι-
 μόνιος. Ἰσως καὶ αὐτὸς συνεμερίζετο τῶν ἐλπί-
 δων ὅσας παρείχεν ἡ λαμπρά του νεότης· ἀλλὰ δὲν
 φαίνεται ἐὰν ἐξ ὅλων τῶν παθῶν αἵτινα ἐγείρονται
 κατὰ τὴν αὐγὴν τοῦ βίου, ἡ φιλοδοξία ὑπῆρξε ζωη-
 ρὸν μέλημα τῆς ψυχῆς του. Φύσιν ἔχων ἐνθερμὴν
 καὶ μελαγχολικὴν, ἐξῆ μεταξὺ τῶν ποιητῶν καὶ
 τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος. Αἱ μεγάλαι ψυ-
 χαὶ καὶ οἱ ἐνδοξαὶ νεκροὶ ἄλλης ἐποχῆς ἦσαν οἱ ἀό-
 ρατοι μάρτυρες τῆς ζωῆς του· ἀδιάφορος ἦτο πρὸς
 τὰ ἐγκόσμιον, καὶ οὐδὲν εἶχε ταραξεί τὴν εὐγενῆ
 καὶ γενναίαν ταύτην καρδίαν, ἥτις τόσον ταχέως ἐ-
 πέπρωτο νὰ πάσῃ πᾶλλουσα.

Αἱ πρῶται ἡμέραι τῆς ἀνοίξεως, λέγει ὁ Βοβε-
 νάργ, ἔχουσιν ὀλιγωτέραν χάριν ἢ ἡ γεννωμένη ἀ-
 ρετὴ τοῦ νέου. Τοιοῦτον παριστάνουσιν οἱ σύγχρο-
 νοὶ τὸν Ῥοβέρτον Ἑμμετ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς νεότητος
 αὐτοῦ, συγκερῶντα τὰς χάριτας τῆς ἐφῆβου μὲ τὰ
 σοβαρὰ πλεονεκτήματα τῆς ὀρίμου ἡλικίας. Ἦτο

ὕψηλόν ἀναστήματος, μᾶλλον ισχνός καὶ λεπτός, καὶ εἶχε δύναμιν ὅλως νεορικήν, ἥτις τὸν καθίστα ἱκανὸν νὰ ὑποφέρῃ ἀπόνως τοὺς μεγαλειτέρους κόπους. Ἐξάλλ' ἔτι ταχέως καὶ ὅλαι τοῦ αἵ κινήσαι, ἦσαν ταχεῖαι. Αἱ σωζόμεναι αὐτοῦ εἰκόνας ἐγίνοντο ἐκ μνήμης μετὰ τὸν θάνατόν του, καὶ ὁ ζωγράφος, ὡς λέγεται, τὸ τραγικὸν αὐτοῦ τέλος ἔχων ὑπ' ὄψιν ἀπεικόνισεν αὐτὸν βαθύως μελαγχολικόν, ἐνῶ δὲν ἦτο τοιοῦτος κατὰ τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας τοῦ βίου του. Τὸ πρόσωπον εἶναι ἐράσιμον καὶ ἀξιοπρεπές, ἡ κόμη μελανή, ἡ ὄψις θαυαλή καὶ χλωμή, αἱ ὀφρύες τοξεοειδεῖς, καὶ οἱ μεγάλοι μελανοὶ ὀφθαλμοί, ὑπὸ μακρῶν βλεφαρίδων κεκαλυμμένοι, δίδουσιν εἰς τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἀξιοσημείωτον ἔκφρασιν φιλοτιμίας, ὀξυδερκίας καὶ γλυκύτητος. Καὶ τὴν μὲν ῥίνα ἔχει ἐπίγρυπον, τὸ δὲ στόμα ἐμφαίνει ὑπεροψίαν· τὸ μελαγχολικὸν καὶ ζωηρὸν αὐτοῦ ἦθος δεικνύει καὶ ισχνὸν, καὶ λεπτότητα, καὶ δραστηριότητα, καὶ τρυφερότητα ἐν ταυτῷ. Χάρις ὁμοῦς εἰς τὴν ἀπλότητά του, εἰς τὴν παντελῆ ἁλλειψιν ἐπιτηδεύσεως, οὐδὲν κατ' ἀρχὰς ἐπέσυρεν ἰδιζόντως τὴν προσοχὴν. Ἡ σεμνότης του, καὶ περισκεψίς τις συνήθης αὐτῷ, ἐκάλυπτον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐὰν διελέγοντο ἐνώπιον αὐτοῦ περὶ πραγμάτων διαφερόντων αὐτὸν ἰδίως, δὲν ἐφάνετο πλέον ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος. « Ἐὰν ἐπρόκειτο, λέγει ὁ Θωμᾶς Μοῦρ, νὰ ὀρίσω ἐγὼ μετὰ τῶν ὅσους ἐγνώρισα ποῖος μοὶ ἐφάνη συνδυάζων κατ' ἀνάγκαν ὅρον τὰ νοερά δῶρα καὶ τὸ διανοητικὸν μεγαλεῖον, δὲ θὰ ἐδίσταζον νὰ ὀνομάσω τὸν Ῥοβέρτον Ἐμμετ. Ποτὲ δὲν παρεδόθη εἰς τὰς ὁρμὰς καὶ τὴν κορυφότητα τῆς νεότητος, ἀν καὶ ἀργότερον ἀπέδειξε κατὰ πόσον ἦτο ἐπιρρέπης πρὸς τὰ δικαέστερα τῶν παθῶν. Ἡ ἠθικὴ του ἦτο καθαρὰ, αἱ ἀρχαὶ του λίαν αὐστηραὶ. Ἐγάρπαι τὰς ἐπιστήμας καὶ εὐδοκίμησε διαφερόντως εἰς αὐτάς· ὁ δὲ ἐνθουσιασμός του ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἱρλανδίας ἦτο αἰσθημα κληρονομικόν ἅμα δὲ καὶ ἐθνικόν, διότι αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ δεύτερος μάρτυς ἐν ὁ πατήρ του προσέφερε θῦμα τῶν ἀρχῶν του. Ἀπλοὺς τὰς ἐξέεις, ἥσυχος τὸ βλέμμα καὶ τοὺς τρόπους, ὀλίγην ἐδείκνυσεν ἐσωτερικὴν ἐνέργειαν· ἀλλ' ἐὰν τις ἤγγιζε τὴν χορδὴν τὴν ἐξυπνίζουσαν τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ιδέας αὐτοῦ, διὰ μιᾶς ὑψοῦτο ὑπεράνω τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων. Ἐτι μᾶλλον τοῦτο παρετηρήθη κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς ἱστορικῆς ἐταιρίας, ὅπου τοσάκις κατέκτησε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν συμπάθειαν τοῦ νέου αὐτοῦ ἀκροατηρίου. Ποτὲ δύο ἄνθρωποι δὲν διαφέρουσι μετὰ τῶν τόσον ὅσον ὁ νέος αὐτὸς πρὸς ἑαυτόν, πρὸ τῆς ὁμιλίας του καὶ μετ' αὐτήν. Τὸ βλέμμα ἐκεῖνο ὑπερ πρὸ μικροῦ ἐφαίνετο ἄτονον καὶ σχεδὸν ἄψυχον, ἐξήπτετο διακινῶς. Ἡ ὄψις, αἱ χειρονομίαι, ἅπανα ἡ στάσις αὐτοῦ ἐλάμβανον εὐθὺς χαρακτῆρα ἐμπνεύσεως. Περὶ δὲ τῆς εὐγλωττίας του λέγω ὅσα ἐνθυμούμαι, διότι ἤμην νέος, ἀλλ' οὐδὲν ἤκουσα μετὰ ταῦτα ὑψηλότερον καὶ καθαρώτερον. »

Ὁ συγγραφεὺς ἀξιολόγου ἄρθρου ἐπιγραφόμε-

νου Robert Emmet and his contemporaries (1)· ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἥρωος σχεδὸν μὲ τὰς αὐτὰς λέξεις· « Ὁ οὐρανὸς ἐπροίκισεν αὐτὸν μὲ ἔξοχα προτερήματα· εἶχεν ἦθος ἀρμόζον εἰς μεγάλον ῥήτορα, δύναμιν φαντασίας ἐξάπτουσαν ἢ καταπραΰνουσαν κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ πάθη τοῦ ἀκροατηρίου, καὶ ἐνεργητικότητα καὶ ἐξουσίαν ἀναγκαίως εἰς ἀρχηγὸν κόσμου. Καταλογίζεται μετὰ τῶν καλλιτέρων οὐδὲν τῆς ἱρλανδίας, ἐκείνων οἵτινες ἀνέπτυξαν μετὰ περισσοτέρας λαμπρότητος τὸν γόνιμον αὐτῶν νοῦν, τὰ ἀξιογάπητα προτερήματά των, καὶ συνιστῶσι τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς τὸ σέβας τοῦ κόσμου. Βί καὶ διαμαρτυρούμενος ἐνηγκαλίσθη ὁμοῦς μετὰ ζέσεως τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Καθολικῶν, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐθυσίασε τὴν παρουσίαν καὶ τὴν ζωὴν του, ὅτε μάλιστα ὁ ἀγὼν οὗτος πολλὰ ὀλίγους συνηγόρους εἶχεν ἐν ἱρλανδίᾳ. . . . »

Κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς ἱστορικῆς ἐταιρίας ὁ Ῥοβέρτος Ἐμμετ ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ Θωμᾶ Μοῦρ. Μεγάλην δὲ ἐπ' αὐτοῦ εἶχεν ἐπιρροήν, καὶ οἱ δύο οὗτοι νέοι συνηνώθησαν διὰ ζωηροτάτης φιλίας. Ἡ πρὸς τὰ γράμματα κλίσις, καὶ πρὸ πάντων ὁ αὐτὸς πρὸς τὴν ἱρλανδίαν ἔρως, συνῆψαν αὐτοὺς, εἰ καὶ ἀντίθετοι ἦσαν οἱ χαρακτῆρες των. Ὑπὲρ τινα χρόνον ὁ Θωμᾶς Μοῦρ παρεδέχθη τὰς ιδέας καὶ συνειμέθεζε τῶν ἐλπίδων τοῦ φίλου αὐτοῦ. Περίεργον εἶναι νὰ τὸν ἀκούσωμεν κατὰ τὴν παρακλήν τῆς ἡλικίας, ἀπαλλαχθέντα τῶν φαντασιοκοπιῶν τῆς νεότητος, σχεδὸν μετανοοῦντα διὰ τὰ παρελθόντα αὐτοῦ σφάλματα, καὶ μὴ γινώσκοντα ἐὰν ἀδίκως ἢ δικαίως μετανοῇ, διηγούμενον τὴν ἀρχὴν τῆς μετὰ τοῦ Ῥοβέρτου Ἐμμετ σχέσεώς του. « Ἡ ἐπικρατοῦσα εἰς τὰ ἐξω πολιτικὴ ταραχὴ εἶχεν εἰσδύσει καὶ εἰς τὸν περίβολον τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, καὶ τις νέος, προωρισμένος νὰ παραστήτῃ πρόσωπον διὰ παντός αξιομνημόνευτον κατὰ τὰς ταραχὰς τῆς ἱρλανδίας, εἴλκυε τότε τὴν προσοχὴν τῶν τε σπουδαστῶν καὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ Πανεπιστημίου ἀρχῶν, διὰ τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ εὐγλωττίαν κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς ἱστορικῆς ἐταιρίας, καὶ τὴν τόλμην τῶν ιδεῶν του. Ὁ Ῥοβέρτος Ἐμμετ ἐπρώτους μετὰ τῶν ἡμῶν· μεγαλῆτερος ἴσως ἐμοῦ τὴν ἡλικίαν (δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς), ἐφαίνετο ὁμοῦς πολὺ προσβύτερός μου· ἀλλὰ καὶ πλὴν τούτου τοσαύτη ὁπῆρχε τότε διαφορὰ μετὰ τῶν ἡμῶν,

(1) London and Dublin Magazine. 1823. Τὸ ἔρθρον τοῦτο προσφάτως ἐδημοσιεύθη ἐν τινι συλλογῇ ἐπιγραφομένῃ Rebel-lion book and black history, συλλογὴ ὅλων τῶν ἐγγράφων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀνταρσίαν μὲ τὴν στιχερὰν ταύτην ἐπιγραφὴν·

« Ἀνταρσία! λέξις εὐτελής καὶ ἀπρωτική ἥτις, ἀδίκως ἐκηλίδωσε πολλάκις καὶ τὸν ἱερτάτον τῶν ἀγώνων, τὸν ὁποῖον λόγος ἢ ξίφος ἀνθρώπου ἐσωσέ ποτε ἢ ἀπώλεσε. Πόσαι εὐγενεῖς καρδίαι, ὑπὲρ τοῦ καλοῦ ἐργαζόμεναι, καταδικάσθησαν ὡς ἀνταρτίαι, ἐνῶ ἐν μίαν μόνην ἡμέραν, μίαν μόνην ὥραν ἐπεσύγγανον, ἤθελον ἀποκτήσαι αἰώνιον δόξαν! » Τοὺς στίχους τούτους ἐποίησεν ὁ Θωμᾶς Μοῦρ.

ὥστε ὅτε ὠνομάσθην μέλος τῆς ἐταιρίας, τὸν εὖρον φήμην μεγάλην ἔχοντα, ἀνώτερον τῶν περὶ αὐτὸν, ὅχι μόνον διὰ τῶν γνώσεων καὶ τῆς εὐγλωττίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἀμέμπτου καὶ καθαρῶ βίου καὶ τῆς γλυκύτητος τῶν τρόπων του. Δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν ἰδέαν τινὰ τῆς πολιτικῆς ἥτις ἐπεκράτει ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐταιρίᾳ ἐκ τῆς φύσεως τῶν εἰς συζήτησιν τιθεμένων ζητημάτων. Μεταξὺ ἄλλων ἐνθυμοῦμαι τοῦτο· — «Ἡ ἀριστοκρατία ἢ ἡ δημοκρατία συντελεῖ μᾶλλον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλολογίας; » Ἰδοὺ καὶ ἄλλο ζήτημα ἐπὶ ἐπισφαλέςτερον καὶ ἀποδύλον ἐμφαντικώτερον τὴν μεταξὺ τῶν κομμάτων τρομερὰν πάλιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. «Ὁ στρατιώτης εἶναι εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις ὑποχρεωμένος νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς προσταγὰς τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ; » Ἐπὶ τοῦ πρώτου τῶν δύο τούτων ζητημάτων ἡ εὐγλωττία τοῦ Ῥοβέρτου Ἐμμετ ὑπῆρξεν ἀληθῶς θαυμασία· νομίζω ὅτι ἐπὶ ἀκούω τὸν τόνον τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Κατὰ φυσικὸν λόγον ὑπερασπίσθη μετὰ ζήσεως τὸ δημοκρατικὸν μέρος τοῦ ζητήματος. Ἀφοῦ πρῶτον ἐπεθεώρησεν ἐν συντομίᾳ τὰς δημοκρατίας τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος, τὰς Ἀθήνας, τὴν Ῥώμην, τὴν Φλωρεντίαν, καὶ ἐπῆρσε πᾶν ὅ,τι ἐπραξάν ὑπὲρ τῆς προόδου τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, τέλος ἐπελήφθη τοῦ μεγάλου καὶ κινδυνώδους ζητήματος τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Ἐτόλμης νὰ ἐπαινέσῃ τὴν νέαν δημοκρατίαν, καὶ ἀναμιμνήσκων τὸ παράδειγμα τοῦ Καίσαρος διερχομένου τὸν ποταμὸν καὶ κρατοῦντος διὰ τῆς μιᾶς μὲν τὴν σπάθην, διὰ δὲ τῆς ἄλλης τὰ σχολιά του· «Ὁὕτω, λέγει, ἡ Γαλλία ἐν ταῖς ἡμέραις μας διήλθε θάλασσαν αἵματος· ἀλλ' ἐνῶ διὰ τῆς σπάθης ἀπώθει τοὺς προσβάλλοντας, ἐξ ἄλλου διατηρεῖ ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς τὰ ἱερὰ συμφέροντα τῶν τεχνῶν καὶ τῆς φιλολογίας. » Μεταδὲς ἀκολουθῶν εἰς τὸ δεῦτερον ζήτημα, ἐπολέμησε τὴν θεωρίαν τῆς παθητικῆς ὑπαταγῆς, δουλικῆς, κατ' αὐτὸν, καὶ ἐξευτελιστικῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἀπεικόνισε στρατιωτικὴν ἀποθνήσκοντα εἰς τὰς τάξεις τῶν τυράννων τοῦ τόπου του, ἐμφανιζόμενον καθημαγμένον δι' αἵματος ἐνώπιον Θεοῦ, καὶ μετ' ἀγωνίας κραζόντα· «ἀγνόουν τί ἐπραττον. »

Φανταζόμεθα συνήθως τὸν Ῥοβέρτον Ἐμμετ τὸ βλέμμα ἔχοντα ζωηρὸν καὶ ὑπεροπτικὸν, περικυκλωμένον ὑπὸ τῆς διαπύρου ἐκείνης νεολογίας, ἥτις κρεμασμένη ἀπὸ τῶν χειλέων του εθεώρει τὸν ἀτρόμητον ῥήτορα ὡς τὸν μέλλοντα ἐλευθερωτὴν τῆς Ἰρλανδίας. Ὅλοι συνεμερίζοντο τότε τὸν ἐνθουσιασμόν ὃν ἐνέπνευσεν εἰς ὅλας τὰς γενναίας ψυχὰς ἡ γαλλικὴ ἐπαναστάσις, ἥτις μέχρι τοῦδε ἠπάτησε τὰς ἐλπίδας τοῦ κόσμου· εἶχε μάλιστα τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἀγὼν ἐπὶ τέλους θριαμβεύει, καὶ ὅτι ἡ τυραννία καὶ ἡ κακία, ἐμπεριέχουσι τὴν καταστρεπτικὴν αὐτῶν ἀρχήν. Ἐάν ἡ ἰδέα εἴναι ψευδὴς δυνάμεθα νὰ τὸν συγχωρήσωμεν ἐνεκα τῆς ὑπερβολικῆς του νεότητος. Ὁ Γράτταν δὲν θά ἐσυμφώνει μετ' αὐτοῦ ὡς πρὸς τὰ τῆς Γαλλίας, διότι συνείθιζε

νὰ λέγῃ· «Μὴ ἐγγίζετε τὸ δένδρον τοῦτο τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως προξενεῖ θάνατον καὶ δὲν εἶναι τὸ δένδρον τῆς σοφίας. »

« . . . Ὁ Ῥοβέρτος Ἐμμετ, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Θωμᾶς Μοῦρ, ἦτο ὁ ἀρχηγὸς καὶ τὸ καύχημα τοῦ δημοτικῶς κόμματος τῆς ἐταιρίας ἡμῶν, καὶ, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ὁποῖος ἐρεθισμὸς ἐπεκράτει τότε, ἐπρεπεν ὅχι μόνον νὰ ζῶμεν κατὰ τοὺς τρικυμιώδεις ἐκείνους χρόνους, ἀλλὰ καὶ νὰ συμμετέχωμεν, ὅπως ἐγὼ, ὅλων τῶν ἐλπίδων, τῶν αἰσθημάτων, τῶν παθῶν ἅτινα ἐταρακτάντο ἐν ταῖς κεφαλαῖς καὶ ταῖς καρδίαις. Μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτέρων οἰκείων τῶν γονέων μου εἶδον πολλοὺς ἐξ ἐκείνων οἵτινες περιεπλέχθησαν βαθύτατα εἰς συνωμοσίας, καὶ μεταξὺ τῶν νέων φίλων οἵτινες προσετέθησαν τὸ ἔτα· τοῦτο ἐν τῇ ἐταιρίᾳ μας, πρέπει νὰ ἀριθμῶμεν τὸν Ἐδουάρδον Ἰδσον, καὶ τὸν ἀτυχῇ Ῥοβέρτον Ἐμμετ. Εἰ καὶ ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ συζητῶμεν περὶ τῆς καθεστῶτης πολιτικῆς καταστάσεως, ἦτο ὅμως εὐκόλουν νὰ φέρωμεν εἰς μέσον διὰ παραβάσεων τὴν Ἰρλανδίαν καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς. Ὁ Ῥοβέρτος Ἐμμετ ἐκράτει τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐντὸς τῶν χειρῶν αὐτοῦ· ὁ δραστήριος ἄμα δὲ καὶ πρῶτος χαρακτήρ του ἐδίδεν αὐτῷ μεγίστην ἐξουσίαν ἐφ' ἡμῶν θεωρούντων αὐτὸν ἀνώτερον. Τοιοῦτο ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἐγέννη ἡ ἐφοῦα του, ὡς καὶ ἡ ταχύτης μεθ' ἧς τὸ ἀκροατήριον ἤκουε πάντα ὑπαινιγμὸν εἰς τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας, ὥστε δικαίως ἡ κυβέρνησις ἀνησύχει. Τοσοῦτον δὲ οἱ ἐν τῇ ἐταιρίᾳ ἦσαν ἀνίκανοι νὰ ἀποκριθῶσιν εἰς αὐτὸν, ὥστε ἡ διοίκησις ἠναγκάσθη νὰ σταίλῃ ἐπίτηδες δικηγόρον ἀπολαύοντα μεγάλης φήμης ἵνα ἀποκριθῇ εἰς τὸν Ῥοβέρτον Ἐμμετ, καὶ νὰ πολεμήσῃ τὸ ὀλέθριον ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του. Εἰς τοῦτον ἀποκρινόμενός ποτε ὁ Ῥοβέρτος συνεταράχθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐκείνοι οἵτινες ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς ἀρχηγόν, καὶ τῶν ὁποίων ἦτο καύχημα κατεπλήχθησαν. Εἴτε διότι ἀπώλεσε τὸ νῆμα τῶν ἰδεῶν του, εἴτε μᾶλλον διότι μετριοφρων καὶ σεμνὸς ἐθεώρει τολμηρὸν νὰ ἀποκριθῇ εἰς ἀνθρώπον πολὺ ἀνώτερον τὴν ἡλικίαν, ἤρχισε νὰ διστάζῃ, νὰ διστολογῇ, καὶ ἔπειτα, μετὰ τινὰς ἀνωφελεῖς προσπάθειάς ἔνθα ἐξακολουθήσῃ, ἐκάθησε καὶ ἀφῆκεν ὅλους ἡμᾶς τεταπεινωμένους διὰ τὴν ἀποτυχίαν ἣν ὁ ἥρωες ἡμῶν πρώτην φοράν ὑπέστη. »

Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς κατὰ ποίαν ἐποχὴν ὁ Ῥοβέρτος Ἐμμετ ἐγένετο μέλος τῆς ἐταιρίας τῶν Ἠνωμένων Ἰρλανδῶν. Ἀντράφη καὶ ἔζησεν ἐν μέσῳ οἰκογενεῖας συνωμοστῶν. Ἐν ἡλικίᾳ δεκαπέντε ἢ δεκαεξὶ ἐτῶν παρευρέθη πολλάκις εἰς τὰς συνεδριάσεις τῶν μυστικῶν ἐταιριῶν, ἐν αἷς ὁ Θεοδόλδος Οὐόλφ Τὸν ἐξέθετε τὰ σχέδια αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ τόπου του, καὶ, ὡς λέγεται, συνεκινήθη ἀκούων τοὺς τόνους τοῦ ζωηροῦ καὶ ἀνδρικοῦ αὐτοῦ λόγου. Τὰ προηγούμενα τῆς οἰκογενείας του τὸν καθίστανον ὑποπτον εἰς τὴν κυβέρνησιν· ἡ θέρη τῶν ἰδεῶν καὶ τοῦ χαρακτήρος, τὸ πατρι-

ετικόν πολίτευμα, ἡ ἀπρυσύνη τῆς διαγωγῆς του ἐπεβάρυναν ἔτι μᾶλλον τοὺς κινδύνους τῆς θέσεως ταύτης.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΠΟΡΦΥΡΑΣ.

—οοο—

Ἡ ἀνέυρεσις ἀπείρου πλήθους κοχλίων, μεταξὺ τῶν χωμάτων ἅτινα ἐκάλυπτον τὸ θέατρον τοῦ Ἰπρώδου, ἐξ ὧν ὁ ἐντιμὸς Ἑρπὸς τῶν ἀρχαιοτέρων συμπεραίνει ὅτι ἐν Ἀθήναις ὑπῆρξε κατὰστημα ἐν ᾧ κατασκευάζετο πορφύρα, μὴ δίδει ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσω ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς πορφύρας ταύτης. Εἰς τὴν ζωγραφικὴν, ἡ καὶ εἰς τὸν χρωματισμὸν τῶν ὑφασμάτων πρὸς ἐντριμμα, οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο ἐρυθρὰ χρώματα. Τὸ κυριώτερον δὲ ἦτον τὸ κιννάβαρι, τὸ ὁποῖον ἀνωρύττετο ἐκ τῶν ἀργυροφόρων μεταλλείων τοῦ Λαυρίου ἐχρησίμευε δὲ μόνον, ὡς φαίνεται, εἰς ἀποχώρησιν τοῦ μεταλλικοῦ ὑδραργύρου. Κιννάβαρι τεχνητὸν κατασκευάσθη ἐν Ἀθήναις παρὰ τινος Καλλίου, κατὰ τὴν Κ' Ὀλυμπιάδα· ἐγένετο δὲ χρῆσις αὐτοῦ μετὰ μίγματος κηροῦ καὶ μαστίχης, ὑπὸ τὸ ὄνομα κηρομαστίχη. Ἐκτὸς τούτου τοῦ κινναβάρεως οἱ ἀρχαῖοι εἶχον καὶ τὸ μίνιον, ἥτοι ὀξείδιον τοῦ μολύβδου, καὶ τινὰ εἶδη ὠχρας, τὰ ὅποια καίμενα ἐλάμβανον ὠραιότατον ἐρυθροῦν χρώμα. Τὸ δὲ μίνιον τοῦτο κατασκευάζετο, ὡς φαίνεται, πρὸ πάντων εἰς τὴν νῆσον Κέα, ἴσως ἐκ τοῦ ἐκεῖ εὐρισκομένου μολύβδου, ἢ ἐκ τῶν ἐν τοῖς μεταλλείοις τοῦ Λαυρίου ἀνορυσσομένων ἀργυροφόρων μολυβδόχων ὑφαιμάτων. Σώζεται δὲ περίεργος ἐπιγραφή, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξάγεται ὅτι μεταξὺ τῶν Κείων καὶ τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρξε συνθήκη ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ ἐκ τῆς νήσου ἐκείνης ἐξαγομένου μινίου. Περὶ δὲ τῶν ἐρυθρῶν χρωμάτων ἅτινα κατασκευάζοντο ἐκ φυτικῶν οὐσιῶν, γνωρίζομεν ὅτι πρὸς ἐρυθρὸν χρωματισμὸν μετεχειρίζοντο ῥίζαν τινὰ ὀνομαζομένην ἄγχουσαν (anchusa)· διὸ καὶ τὸ δι' αὐτῆς χρωματίζουσιν ὀνομάσθη ἀγχουσίζουσιν. Ἑτερόν τι φυτὸν χρήσιμον πρὸς ἐρυθρὸν χρωματισμὸν ἦτο τὸ ἐρυθρόδανον (Rubia tinctorum), καὶ τῆς ῥίζης ταύτης ποιεῖται μνείαν ὁ Πλίνιος λέγων· Radix est rubra tingendo rubra, Erythrodanon vocant, nos Rubram a radicis colore qua lanæ tinguntur.

Ἀμφότεραι αἱ ῥίζαι αὗται ἐχρησίμευσον, οὐχ ὅμως μόναι· ἀλλ', ὡς φαίνεται, τὰ ἀποβράσματα καὶ οἱ πρόσφατοι ὅποι αὐτῶν, συμμιγνύμενοι μετὰ τῆς πορφύρας, ἀπετέλουν ἀλλοιώσιν τινὰ τοῦ ἀληθοῦς πορφύρου χρώματος. Εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ἐπη ἀναγινώσκομεν ὅτι εἰς τὴν Τρωάδα καὶ εἰς τὴν Κάρυαν μετεχειρίζοντο τὴν πορφύραν καὶ τὸν φοίνικα ὡς βαπτικὰς οὐσίας· τοῦ δὲ ἐκ τοῦ φοίνικος ἐρυθροῦ χρώματος ἐγένετο χρῆσις εἰς βαφὴν ἐσθῆτων

ἡ δὲ πορφύρα εἰς βαφὴν ἐλεφαντίνων ὀστέων ὑπὸ τὸ ὄνομα Purpura puniceum. Ἡ πορφύρα τῆς ὁποίας ἐγένετο χρῆσις εἰς χρωματισμὸν ἐσθῆτων τῶν τῆς Ἀσίας Τυράνων, ἕνα ἡμισὺ αἰῶνα π. Χ., ἦτο ἀναμφιβόλως διάφορος τῆς πορφύρας τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἰσῆχθησαν διάφορα εἶδη πορφύρας. Εἰς κατασκευὴν ἀληθοῦς πορφύρας μετεχειρίσθησαν δύο εἶδη κοχλίων· καὶ τὸ μὲν ἐν ὀνόμαζον κήρυκα (Murex Buccinum) τὸ δὲ ἄλλο πορφύραν ἢ πορφυροκοχλίαν (Pelagium purpurea.)

Ἀμφότεροι οἱ κοχλῖαι εὐρίσκοντο ἀπεικονισμένοι ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Τύρου, ὅ καὶ τεκμηριῶσι ὅτι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ μετεχειρίζοντο τοὺς κοχλίας ταύτους.

Ὁ Ἀριστοτέλης πρῶτος περιέγραψε τοὺς κοχλίας τούτους, εἰπὼν ὅτι ἡ ποφύρα εὐρίσκεται ἐγκλεισμένη ἐντὸς σάνκου κειμένου μεταξὺ τοῦ ἥπατος καὶ τοῦ λαιμοῦ τῶν ζώων τούτων.

Ἡ κατασκευὴ τῆς πορφύρας ἐγένετο εἰς τὰ ἐργαστήσια τῶν πορφυροβαφείων, ὅ δὲ ὅπως τῆς πορφύρας ὀνομαζόμενος κήρυξ (Buccinum) ἐκλινε πρὸς τὸ ὕσγιον, δὲν εἶχεν ὅμως διάρκειαν, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀναιγνύετο μετὰ τοῦ ἀληθοῦς καὶ γνησίου ὁποῦ τῆς πορφύρας. Διαφοραὶ τοῦ πορφύρου χρώματος προήχθησαν διὰ προσθήκης ὁπῶν τινων φυτῶν, ὡς μανθάνομεν ἐκ τινος περιέργου σημειώσεως τοῦ Δημοκρίτου ἐξ Ἀβδήρων. Ἐκ τῶν φυτῶν τούτων εἶναι καὶ τὸ Ἐρυθρόδανον, τὸ Ἰταλικὸν ῥόδον, τὸ Πρινοκάκκιον. Ὅτι μετεχειρίσθησαν πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν, καὶ τὴν κόκκον τοῦ πρίνου, ἢ τὸ πρινοκάκκιον συνήθως λεγόμενον, ἐξάγεται ἐκ τοῦ Πανυσανίου λέγοντος, ὅτι οἱ κόκκοι οἱ περὶ τὴν χώραν τῆς Ἀμβρόττου εἰς τὴν Φωκίδα συλλεχθέντες προήγαγον ὠραίαν πορφύραν. Ἐκ τῶν διαφορῶν πραγμάτων, ἅτινα ἐχρωματίζοντο πορφύρᾳ, ἦτο πρὸ πάντων τὸ ἔριον. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ιουστινιανοῦ ἐχρωματίσθη ἡ μέταξ, καὶ κατὰ τὸν Πλίνιον ἐβάφη καὶ τὸ λίνον, ὡς καὶ ὁ βύσος. Οὕτως χρωματίζόμενα τὰ νήματα ὑφαίνοντο ἀκόλουθως. Τὰ σημαντικώτερα κατὰστήματα ἐν οἷς κατασκευάζετο ἡ πορφύρα, ἔκιντο εἰς τὴν παραλίαν χάριν τῆς ἀλιείας τῶν κοχλίων· οἱ δὲ καταγινόμενοι εἰς ταύτην ἐκαλοῦντο πορφυρεῖς (Mureileguli, Conchyoleguli). Τοιαῦτα ἐργαστήσια ὑπῆρχον ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις εἰς Τύρον, Κῶ, Ἀμύνδαρ Σάδωνα τῆς Λαλατίας, Αἰσίον ἐν Ἰστροῖα, εἰς Τάραντον, Ἀγκῶναι, Ἰπρούδιον, Ἀρχαμινον, Συρακούσας καὶ εἰς Τίτην τῆς ἀνω Αἰγύπτου. Ἡ δὲ ἐμπορία τῆς πορφύρας ἐξετάθη εἰς ἄκρον. Οἱ αὐτοκράτορες τῶν Ῥωμαίων ἐπροσπάθησαν νὰ διατηρήσωσι τὸ ἐρυθρὸν χρώμα μόνον δι' ἐκταύς, θεωρήσαντες αὐτὸ ὡς σημεῖον τῆς ἀνωτάτης ἀξίως, καὶ πρὸς τούτοις ἵνα περιορίσωσι τὴν πολυτέλειαν· διὸ καὶ ἀπηγορεύθη ἡ πώλησις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, μετὰ ταῦτα δὲ ἐπὶ ποινη καὶ ὑπὸ τοῦ Νέρωνος· ἀλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ κῦζανεν οὐ μόνον διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν ἀποχρώσεων αὐτοῦ,